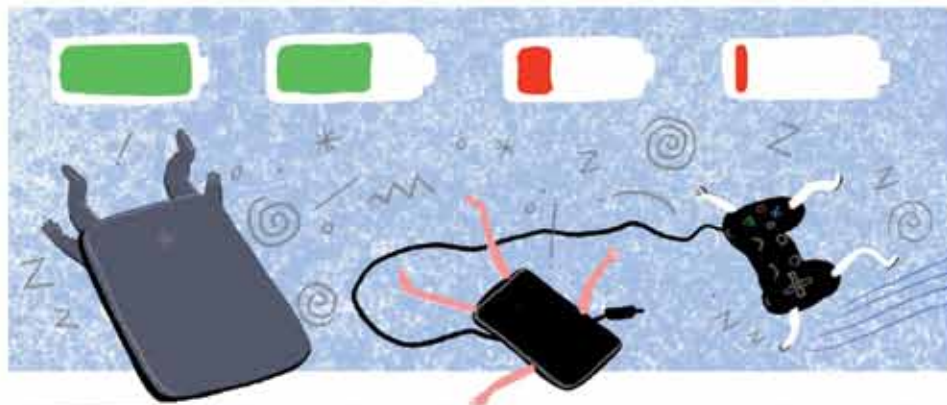
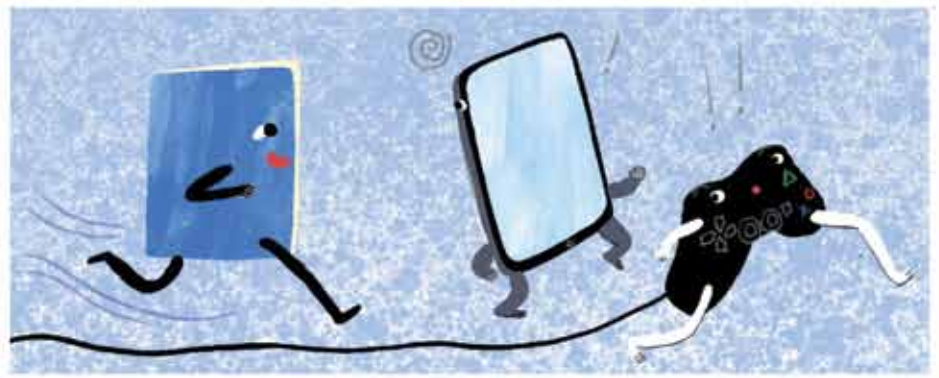


2020

# LæringsCentret

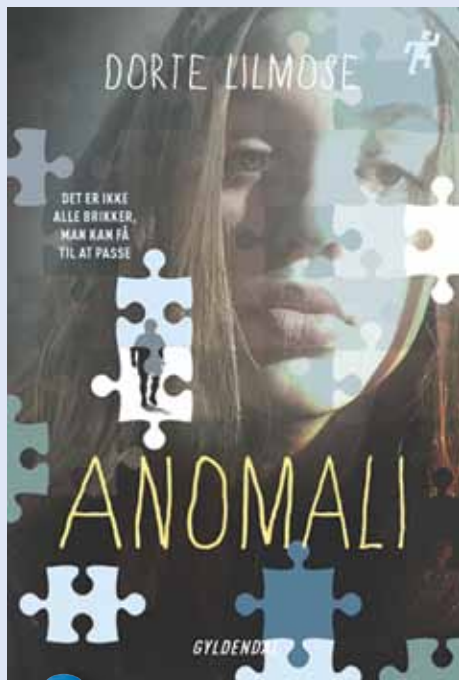


## Outstanding books for young people with disabilities

Hvert andet år udgiver biblioteket i Toronto et katalog over Outstanding books for young people with disabilities. Forud er gået et omfattende arbejde, hvor de enkelte IBBY-lande giver deres bud. Derefter sendes bøgerne til Toronto Public Library, som fordeler dem til flersprogede læsere blandt bibliotekets ansatte. Når de har læst bøgerne – og ofte delt dem med flere læsere – skriver de en indstilling. Indstillingerne danner grundlag for, at en jury beslutter, hvilke bøger der kommer gennem nåleøjet og får prædikatet "outstanding". Kataloget offentliggøres ved Børnebogsfestivalen i Bologna marts/april 2021.

I år har IBBY Danmark følgende bud på kandidater:

- *Anomali* af Dorte Lilmoose (Gyldendal)
- *Bello* af Mette Eike Neerlin og Otto Dickmeiss (Gyldendal)
- *Den som alle ser* af Gunvor Ganer Krejberg (Gyldendal)
- *Helikopter* af Morten Walther Rasmussen (Vild Maskine)
- *Helt som de andre* af Annie Bahnsen (Gyldendal)
- *Mester Ester* af Kathrine Assels (Jensen & Dalgaard)
- *Min lillebror er mutant* af Emil Blichfeldt (Calibat)
- *Og så drukner jeg ...* af Ditte Wiese (CarlsenPuls)
- *Standby* af Bjarke Schjødt Larsen (Turbine)
- *Venus fluefanger* af Camilla Wandahl og Caroline Ørsum (Høst & Søn)



## Egmont Prisen

Egmont Prisen, der er på 1 mio. kroner, gik i år til "Læs for Livet", der er igangsat af Rachel Röst.

Nu kan man lave flere af de skønneste biblioteker til institutioner for udsatte børn og unge. Hjerteligt til lykke!



## INDHOLD

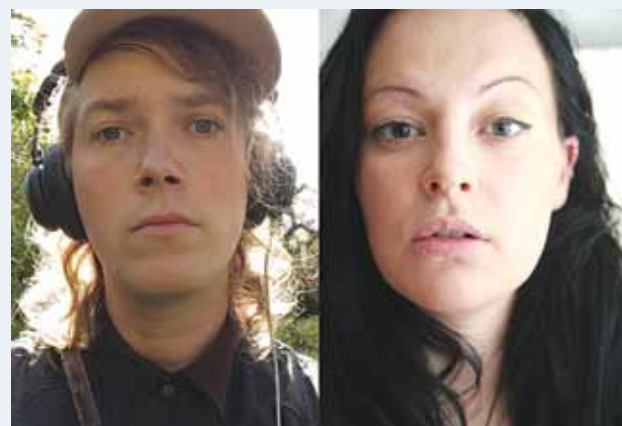
Opslagstavlen .....	2
Leder .....	3
Et PLC med fokus på læselyst.....	4
Tema: PLCF-Prisen 2020.....	7
Farvel til C.R.A.F.T. – Goddag til ...? .....	19
For fuld udblæsning .....	20
Jeg har lige læst.....	22

## Debutantprisen 2020

Det blev de to unge forfatterdebutanter Gry Stokkendahl Dalgas og Runa Marie Luth, som løb med æren og de 2 x 50.000 kr., da Munch-Christensens Debutantpris fredag d. 25. september blev overrakt ved en digital prisuddeling.

Gry Stokkendahl Dalgas' (f. 1990) *Det er herfra jeg vil begynde at tale, disse ord kan finde vej*, som udkom i januar i år, er en blanding af digte, optegnelser og breve om at være et mandeskelet i en kvindekrop - om kampen mod et behandlingssystem og om en sårbar ventetid i skellet mellem at være mand og kvinde. Den anden prisvinder Runa Marie Luth (f. 1990) debuterede i november sidste år med romanen *Kelly* - en langprosadigtroman om noget så tilsyneladende simpelt som et trekantsdrama - uden drama.

To andre unge forfattere, Sofie Malmberg og Duncan Weise, var også nomineret til prisen.



Gry Stokkendahl Dalgas (tv) og Runa Marie Luth



## Søren Gyldendal Børnebogsprisen

Forfatteren Anne Sofie Hammer (*Villads fra Valby* m.fl.) modtog i september måned Søren Gyldendal Børnebogsprisen for sit kæmpestore bidrag til børnelitteraturen, og juryen begrundede deres valg sådan her: »Anne Sofie Hammer henvender sig til børn og unge i (næsten) alle aldre. Uanset målgruppen afspejler forfatterskabet en ægte og uforbeholden fortællelyst og en tro på, at børn og unge gerne vil udfordres på deres fantasi og indlevelse.« Hjerteligt til lykke!

De andre modtagere af Søren Gyldendalpriserne var: Professor Per Fibæk Laursen, lyrikeren, rektor Ursula Andkjær Olsen og professor Svend Brinkmann.

Pædagogisk LæringsCenterForening  
Hjemmeside: www.plcf.dk  
E-mail: plcf@outlook.dk

**Redaktør**

Eline Mørch Jensen  
Weysesgade 9, 2100 København Ø  
Tel: 2171 7027  
eline.moerch@gmail.com

**FU****Formand**

Birgitte Reindel  
Sophie Magdelenes Vej 1a, st.th, 3460 Birkerød  
Tel (privat): 2329 6263  
birgittereindel@live.dk

Karin Kjeldsen

kjeldsen.karin@gmail.com

Kirsten Bundgaard Lassen

kblassen26@gmail.com

Marlene Drost

marlenedrost@gmail.com

Steen Juhl Møller

steenjm@gmail.com

Janne Bjerring Larsen

jannebjerring@gmail.com

**Pensionistgruppen**

Formand Stig Bergmann  
Stokkemarkevej 19, 2730 Herlev  
Tel (privat): 2254 5456  
Til (forening): 5195 6777  
stig@bergmann.st

**PLCF administration****Annoncer og ekspedition**

Annette Molnit

Tel: 2162 7126

Man, ons kl. 10 - 11

plcfadm@outlook.dk

Abonnement: kr. 775,- inkl. Moms

Næste nummer af LæringsCentret  
udkommer primo december 2020.

Udkommer 8 gange årligt. Oplag 1.300  
ISBN 0105-9556

**Design og grafisk produktion**

CS Grafisk A/S

**Deadlines:**

Nr. 8: 1. nov. 2020 (udkommer primo dec.)

Nr. 1: 1. jan. 2021 (udkommer primo februar)

Nr. 2: 1. feb. 2021 (udkommer primo marts)

Artikler i LæringsCentret dækker ikke  
nødvendigvis redaktionens og/eller PLCFs  
synspunkter.

**Medlemskab:**

Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk

**Kontingent:** Opkræves én gang årligt i  
december.

**Overgang til pensionistgruppen:**

Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk

**Flytning, navneskift m.v.:**

plcfadm@outlook.dk

Forside: Kathrina Skarðsá

# Verdensmål-uge, Naturvidenskabsfestival og Ordblinde-uge

Omtrent når dette blad dumper ned i din postkasse, afholder vi årsmøde i PLCF. En del af årsmødet er en workshop med Rikke Falkenberg Kofoed, som du kunne læse om i sidste udgave af LæringsCentret, - kvinden som udvikler en masse undervisningsmaterialer med fokus på verdensmålene. Og det er netop, hvad workshoppen handler om: Hvordan kan PLC understøtte arbejde med verdensmålene på skolen? Hvis du har brug for inspiration til det, skal du være velkommen til at kontakte lokalafdelingen af PLCF og høre mere.

I Verdensmålsugen (uge 39) var jeg selv til et lille arrangement i anledning af udgivelsen af den 8. bog i serien om *Victoria & Verdensmålene*, der alle er skrevet af Jesper Tornbjerg. Et arbejde, han brænder så meget for, at han bruger sin fritid på det. Den nye titel er *Uglens Univers*, og den vil snart komme gratis til din skole lige som de tidligere udgaver af serien. Inde på den tilhørende hjemmeside kan man finde masser af undervisningsmaterialer til serien.

Uge 39 er, som det nok er bekendt for de fleste, også Naturvidenskabsfestival-uge. Det er dog meget forskelligt fra skole til skole, om – og i hvor høj grad, man deltager i den uge. Det er for øvrigt nok gældende for alle '-uger'. Men uanset om få klasser er med en enkelt dag, eller om hele skolen deltager hele ugen, så må det være naturligt, at PLC understøtter fx ved at informere om hvilke undervisningsmaterialer, der findes, og som passer til skolens engagement og eventuelt skaffer dem hjem, hvis de ikke allerede er på skolen.

Ingen kan være med i alle de forskellige '-uger', der findes, men det kan være godt at være med i den (eller de) samme uger i en årrække, så man finder sine ben i det. Til gengæld er det nok en lige så god idé ind imellem at stoppe op og vurdere, om man skal fortsætte med de samme uger, eller om man skal prøve noget nyt af, der passer bedre til de indsatsområder, man har nu.

I midten af ordblindeugen (uge 40) kom der godt nyt fra Christiansborg. Regeringen var sammen med Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet blevet enige om at afsætte kr. 3 mio. til flere forskellige indsatser for ordblinde. Der skal fx udvikles et opsporingsredskab, som skal kunne benyttes allerede fra 2. klasse. Der sættes også penge af til at uddanne flere læsevejledere og ordblindelærere - og til at lave et netværk for disse vejledere og lærere. Samtidig skal den forebyggende indsats styrkes, og forældrebetalingen til ordblindeskoler nedsættes. Jeg nævner ikke her alle indsatserne, men alt i alt er det en god vifte af indsatser, som skal gøre det lettere for ordblinde at gennemføre

en uddannelse.

Dejligt når politik sætter positive spor!

*Birgitte Reindel, formand*

**PS.** I min sidste leder nævnte jeg Udviklingspuljen, og at jeg ikke vidste, hvor mange ansøgninger der var i år. Der kom kun otte ansøgninger, og det var færre end normalt. Jeg håber, at ansøgningsfristen næste år kommer til at ligge på et bedre tidspunkt i forhold til skoleåret, for jeg kan godt forstå, at det i år var meget svært at nå at strikke en ansøgning sammen, - dels med den korte frist og dels i en coronatid, hvor regler og anbefalinger ændres jævnligt, og vi hele tiden skal finde nye måder at indrette hverdagen på.



# Et PLC med fokus på læselyst



Af Anna Johansen, lærer og  
plc-medarbejder på Ellebækskolen

I august måned vandt Lille Næstved skole en flot andenplads i KFPLC's konkurrence om Årets Pædagogiske Læringscenter under temaet "PLC i samarbejde om læselyst."

Kommunernes forening for pædagogiske læringscentre har hvert år en KFPLC konkurrence med forskellige temaer om Årets Pædagogiske Læringscenter. Temaet i år var "PLC i samarbejde om læselyst". Charlotte Flaskager er PLC-vejleder på Lille Næstved skole og fortæller her om sin motivation for at deltage i KFPLC's konkurrence:

- Læselyst er noget vi har arbejdet meget med, og da jeg er lidt af et konkurrence-menneske, tænkte jeg, at jeg gerne ville

deltage. Jeg fortalte min leder om hvad vi laver på biblioteket og mit ønske om at deltage. Han blev fyr og flamme, og sagde straks ja til at indstille os. Vi skrev ansøgningen sammen, og lod alle afdelingerne på Lille Næstved skole være med.

Netop samarbejdet mellem de 6 matrikler er noget de satser meget på i Næstved. De har 4 møder om året med alle skolebibliotekarer, hvor de taler om hvordan de kan støtte klasserne i forhold til læsning. Samarbejdet gør, at de alle bliver ▶

# Vis dine elever, hvordan verden hænger sammen

Nu  
også til  
9. kl.



*Verdens naturfag* er et nyskabende system til 7.-9. klasse, der sætter fokus på de fællesfaglige fokusområder og den fælles prøve. Systemet binder de tre naturfag sammen med grundbøger, som alle er bygget identisk op. Det gør det lettere for eleverne at overskue fagenes sammenhænge og forskelligheder.

- Indledende oversigter i kapitlerne understøtter fællesfagligheden
- Arbejdet med arbejdsspørgsmål og problemstillinger sætter fokus på den fællesfaglige prøve
- Øvelser og eksperimenter indtænker digitale ressourcer
- Alle øvelser er kompetencebaserede.

Læs mere om systemet på [gyldendal-uddannelse.dk/verdensenaturfag](http://gyldendal-uddannelse.dk/verdensenaturfag)

sporet ind på hvilke bøger, der er gode for hvem, hvad der er godt at læse op af og hvordan nye bøger kan bruges. Som noget nyt har de etableret en bogklub, hvor de mødes en gang hver eller hver anden måned, og hvor de til hver gang læser en børne- eller ungdomsbog. For at komme tættere på børnenes univers og kunne vejlede bedre i valg af bøger.

Charlotte Flaskager nævner forløbet "Læs noget du ALDRIG selv ville vælge" som eksempel på et vigtigt tiltag for læselyst på Lille Næstved skole:

- Det handler om dannelse – og om at gå efter noget nyt. Jeg blev inspireret til det af Martin Blok Johansen på en konference, hvor hans budskab var at vi skal sikre os, at børn bliver præsenteret for ting, som de normalt ikke selv ville vælge. Når man ser Netflix står der jo også at "hvis du kan lide den film, så kan du også lide den og den", så sådan fungerer børne- og ungdomskulturen i dag - du får mere af det, du kender og gerne vil have, siger Charlotte Flaskager og fortsætter:

- Den tankegang udfordrer jeg ved at vende den til "den bog ville jeg ALDRIG selv vælge" Det har været et utroligt sjovt forløb, hvor flere fik øjnene op for en genre, som de aldrig havde læst. Bagefter skulle de svare på et spørgeskema.

## Læselyst-tiltag

Af andre af PLCs tiltag på skolen nævner Charlotte Flaskager desuden:

**Læseinspiration på biblioteket:** Hvor alle klasser har en time på biblioteket med et planlagt indhold. Man mødes på læsetrappen, hvor der er formidling og oplæsning. På PLC bestræber man sig på at møde hver elev og hjælpe dem med at finde en bog, der passer.

**Blinddates:** Går ud på at eleverne i 6. klasse pakker en bog ind, som de har læst, og skriver en lille teaser på et manilamærke, der sættes fast på bogen med et bånd. Der er købt masser af bånd og papir, så eleverne kan pakke bøgerne flot ind. Pakkerne bliver sat på en udstillingshylde, hvorefter eleverne fra parallelklasserne kommer og vælger en bog ud fra teksten. Man comitter sig til at læse bogen, som man har valgt. Det holder ikke hver gang, men ofte bliver de læst til ende.

**Inspirerende lokale:** Eleverne må aldrig gå forgæves på PLC. De prøver at holde det "PLC-agtigt", så der også er professor-terninger og andre spændende ting, fx har HDS lavet en minigolfbane, hvor eleverne kan låne en lille golfkølle og bold, så de kan spille. De vil gerne få eleverne ind i rummet og få dem til at synes om at være blandt bøger.

## Undervandslæsning

- Vi blev ringet op lige efter at vi var kommet tilbage fra Coronanedlukningen og fik at vide at vi var kommet i finalen, det var mega fedt. Dommerkomiteen besøgte de tre finalister i juni. De var længe på skolen, fra 10.00 til 13.00, og brugte tiden på at se og høre om de tiltag vi havde lavet, fortæller Charlotte Flaskager.


- 26. august var vi på Holckenhavn slot, hvor det skulle breakes hvem der havde vundet. Vi fik en delt andenplads, efter Auning skole, som vandt 1. pladsen. Jeg forstår godt hvorfor vi ikke vandt, for vi havde ikke slået så meget på samarbejdet omkring læselyst, men mere på de enkelte tiltag. Auning skole har ikke mange midler, men de samarbejdede

med mange instanser, blandt andet med svømmelærerne - om undervandslæsning. Og det er jo vildt sjovt! De havde altså virkelig neglet den der med samarbejdet, mener Charlotte Flaskager.





Hun tilføjer at opbakningen fra ledelsen har været stor. Selv har hun næsten en fuldtidsstilling som koordinator og desuden prioriteres samarbejdet mellem matriklerne og økonomi til bogindkøb højt. En af Charlottes kæpheste er at holde samlingerne opdaterede med bøger, eleverne gerne vil læse. Når der bliver købt ind, bliver der som regel købt 5-6 stykker af hver, så det er muligt for eleverne at få fat på dem. Lærerne bliver også vejledt i forhold til at bruge aktuelle og tidssvarende bøger.

I 2021 sidder Charlotte Flaskager med i det faglige udvalg omkring konkurrencen om Årets PLC. De er pt. ved at fastlægge tema og tidsplan, hvilket så snart det ligger klar, offentliggøres her i bladet.

**Læs mere om vinderne:** <https://www.kfplc.dk/arets-skolebibliotek/arets-paedagogiske-laeringscenter-2020>



# Buggi kobler eleven med den helt rigtige bog fra skolens PLC

-  **Målettet 3.-5. klasse**
-  **Legende let søgning med emojis**
-  **Årsabonnement kun 950,- ex moms**
-  **Læs mere på [dbc.dk/produkter/buggi](https://dbc.dk/produkter/buggi)**

**PRØV SELV PÅ**  
**buggi.dk**

# Otto Dickmeiss

Pædagogisk LæringsCenterForenings Pris 2020

Tale af prisudvalgets formand Karin Kjeldsen:

# Kære Otto

Du modtager prisen for alle dine illustrationer, som har beriget børnelitteraturen på unik vis. Dine billeder er meget genkendelige, gennem din måde at tegne ansigter på - ofte groteske, overdrevne og surrealistiske - men med varme, empati og naivitet. Ja, Magritte og Dali har bestemt ikke levet forgæves! Ansigterne og ikke mindst øjnene har en stor betydning for dig.

Du går til opgaven som illustratør på flere måder: Der er den varme, sjove og bløde tegning. *Bella*-serien af Per Østergaard er et eksempel på det. En serie, som eleverne er vilde med. Hunden Bella og pigen Sine kommer ud for mange skøre og spændende situationer, hvor dine søde, sjove og hyggelige illustrationer understøtter fortællingerne og samtidig letter forståelsen. Om nogen ved vi skolebibliotekarer, hvor stor betydning illustrationerne har for børnene, når de skal knække læsekoden. De kan virkelig "læse" historien i dine billeder.

En anden måde er den overdrevne, vilde og groteske tegning, som *Rokketand* af Kim Fupz Aakeson er et eksempel på. En skøn historie, hvor Katrine brændende ønsker sig en kattekillling, som kan trøste, når far og mor skændes - og det gør de hele tiden! Men det må hun ikke få. Så da Katrine taber en tand, håber hun at tandfeen vil give hende en kattekillling. Men måske har tandfeen hørt forkert, for i stedet ligger der en tiger under puden. Tigeren kan ikke lide folk, der skændes... Som lektøren skriver "De surrealistiske, barske men udfordrende og spændende tegninger tilfører teksten nye dimensioner".

Og så er der de alvorlige, melankolske og surrealistiske tegninger i *Dybt vand* og *Rævefælden* med tekst af Lilja Scherfig, *Elis verdensrum* af Lone Elmstedt Bild og *Bello* af Mette Eike Neerlin. *Dybt vand*, som er din og Liljas seneste udgivelse, går lige i hjertet! Den handler om at sige farvel til sin papfar, når han og mor

går fra hinanden. En umådelig smuk og væsentlig fortælling. Citat: "Steen siger, man ikke kan eje hinanden. Man kan kun elske hinanden." "Smertefuld, dramatisk, smuk og rørende billedbog ... Dickmeiss' sort-hvide, detaljerede illustrationer er afsindigt flotte og skaber et helt særligt, underbevidst lag i historien" - ja, sådan skriver lektøren.

*Rævefælden* handler om hævn og selvtægt, men også om det, der føles godt. En voldsom fortælling, hvor dine sort-hvide og surrealistiske illustrationer passer godt ind. Ræven har ædt Gustavs kanin, og nu vil Gustav have hævn. Gustav skyder de ræve han kommer om ved, men nu nøjes han ikke mere med ræve! Også andre dyr slår han ihjel. Gustav ender med selv at blive en ræv og blive taget til fange, men reddes af en dreng.

De mange detaljer i de utrolig flotte illustrationer giver bogen en ekstra





dimension. CfU har en fantastisk, gennearbejdet lærevejledning til arbejdet med *Rævefælden*.

*Elis verdensrum* er en stilfærdig billedbog med melankolske træk, hvor der er nok at tænke over for 6-årige Eli, som savner sin far. Far er sømand og sejler på langfart. Eli har en globus, hvor han kan følge farens færd. Når ventetiden er lang tænker Eli meget over tingene. Citat: "Hovedet vokser, og tankerne vokser sig større og større." Det er filosofi på højt niveau og samtidig i børnehøjde, hvor dine illustrationer igen giver den voksne formidling mulighed for at forklare det sommetider uforklarlige. Og igen omtales dine illustrationer af lektøren "som flotte og surrealistiske, der supplerer teksten virkelig godt og udvider historien."

*Bello* handler om drengen Bello, der er træt af det forlorte hensyn der bliver taget til ham, fordi han sidder i kørestol. Han vil bare gerne behandles som den dreng, han er. Her er dine melankolske, overdrevne tegninger virkelig med til at forstærke historien, og igen fremhæver du yderligere et lag i historien. Sidste år gik prisen faktisk til *Bello's* "mor".

Mest rørende og gribende er nok historien om *Farfar*. En æggeskal er sårbar, men det er emnet også ... Kan man tilgive en far for den strenge måde, han har været på over for sin søn under hans opvækst? Ja, det mener barnebarnet heldigvis godt man kan!

Der er ikke plads på plejehjemmet, så sønnen må tage sig af sin far. Farfar må bo i hønsehuset og får serveret maden der. Det skinner igennem i løbet af historien, at farfar er dement, men han reagerer alligevel voldsomt den dag barnebarnet, Storm, spørger: "Farfar? Er det rigtigt, at du slog min far, da han var lille?" Storm bliver bange for farfarens voldsomme reaktion, men han bliver alligevel ved med at opsøge sin farfar og han finder ud af, at farfar kan lide at lave modellflyvere. Farfar bygger et par vinger, som kan bære ham selv, og Storm hjælper ham med at flyve væk...

Illustrationerne er meget udtryksfulde og beskriver alt det, der står mellem linjerne. Følelserne får et særligt sprog i form af billederne og i samspillet med hvad teksten fortæller. Også denne bog kan lånes på CfU.

Og så er der alt det andet, du har illustreret ...

- Dine meget roste illustrationer af nogle af Hans Christian Andersens eventyr, hvor surrealismen også får en plads, selvom du har været tro over for teksten.
- *Det tossede tårn* og *Daniel og de drabelige løver* af Peter Mouritzen i serien Bibelstærk, som kan lånes på CfU, hvor der bl.a. lægges op til at arbejde med illustrationernes udformning og betydning for fortællingen.
- *Lillefingeren* - en dannelsesrejse, hvor Jesper Wung-Sungs finurlige fortælling udvides på allerbedste vis af dine enestående illustrationer. Kan også lånes på CfU.
- *Drømmehulen*, som handler om det at miste en bror. Anmelderen skrev: "Otto Dickmeiss tegner i vanlig sørgmodig, modig og elegant streg og med den udtryksfuldhed og detaljerigdom, vi

kender fra hans hånd." En anden skriver "Illustratoren Otto Dickmeiss skildrer det hele med humor og fantasi, som små børn kan tale ud fra."

Ja, superlativerne står i kø!

Oftest er det bøger med flere lag, du illustrerer. Den litteratur der går under begrebet al-aldre-bøger. Værker, som er for alle aldre - og øjne ikke mindst! De fleste af de forfattere, du illustrerer, har oftest flere lag i deres fortællinger, men du bidrager altid med ekstra lag!

Det er det, du kan! Grib os om hjertet og send os ind i fantasiens univers med dine myldrende og dobbelttydige illustrationer!

Oftest er det svære emner, du har fået til opgave at illustrere, men netop dine tegninger gør det lettere for os skolebibliotekarer at formidle de svære fortællinger. Tak for det!  
Til lykke med prisen!

## Udvalg af udgivelser illustreret af Otto Dickmeiss:

*Rokketand* af Kim Fupz Aakeson (Gyldendal, 1999)

*Snedronningen* af H.C. Andersen (L&R, 2002)

*Emmely M* af Dorte Karrebæk (Dansk lærerforeningens Forlag, 2005)

*Daniel og de drabelige løver* af Peter Mouritzen (Alfa, 2005)

*En bog om Fadervor* (Religionspædagogisk Center, 2007)

*Bent og den kinesiske kasse* af Louis Jensen (Gyldendal, 2007)

*De røde sko* af H.C. Andersen (Gyldendal, 2008)

*Rejsen til Gud* af Louis Jensen (Gyldendal, 2011)

*Emma og bogstaverne* af Louis Jensen (Gyldendal, 2012)

*Rævefælden* af Lilja Scherfig (Alfa, 2012)

*Der var en gang* af Janus Kodal (Carlsen, 2013)

*Den hemmelige pige* af Janus Kodal (Carlsen, 2014)

*Farfar* af Lilja Scherfig (Jensen & Dalgaard, 2015)

*Drømmehulen* af Jakob Riewe (Alfa, 2015)

*Bibelstærk* af Peter Mouritzen (Jensen & Dalgaard, 2016)

*Lillefingeren* af Jesper Wung-Sung (Høst & Søn, 2017)

*Elis verdensrum* af Lone Elmstedt (Høst & Søn, 2017)

*Hader, hader ikke* af Glenn Ringtved (Carlsen, 2018)

*Bello* af Mette Eike Neerlin (Høst & Søn, 2019)

*Tre små kinesere* af Jesper Wung-Sung (Dansk lærerforeningens Forlag, 2019)

*Dybt vand* af Lilja Scherfig (Jensen & Dalgaard, 2020)

# Glansbilleder



” Den der gammeldags, lidt bedagede stil, jeg har, hænger godt sammen med min kærlighed til glansbillederne.



# er med kant

Af Eline Mørch Jensen

Når man får man en bog i hænderne, illustreret af Otto Dickmeiss, er man ikke i tvivl: Menneskerne med de store hoveder og sørgmodige øjne, krummelurerne og den eventyrlige, ciccelerede deltaljerigdom – alt sammen tegnet i hånden i et billedsprog, som er helt hans eget.

Årets modtager af PLCF-Prisen, Otto Dickmeiss, tager i mod i sin stuelejlighed på Frederiksberg. Iført løst tøj tætte skægstubbe, glatbarberet isse, og et varmt smil. Inden vi går i gang med interviewet, skal han bare lige have fodret sine fisk og en lidt skrantende salamander, der bebor de lysende og frodige akvarier, som er placeret rundt om i stuen.

Rummet fungerer også som arbejdsværelse, når han arbejder hjemmefra, men mest i travle perioder. Ellers foretrækker han at komme ud af vagten hver morgen og tage ind på tegnestuen Gul Stue, som de er 12 om at dele, inklusive hans kæreste Katja Bjarnov Lage, der er grafiker. De to har for nylig lavet forsiden til billedbogen *Dybt vand* sammen, en bog der i øvrigt er skrevet af eks-kæresten Lilja Scherfig, som også er mor til Otto og hendes fælles barn, Bjørn.

Lyder det indviklet? Ikke når man spørger Otto; han og Lilja har lavet billedbøgerne *Rævefælden*, *Farfar* og *Dybt vand* sammen, mens forsiden til *Dybt vand* foreløbig er Katja og hans eneste fælles projekt. Derudover bor Lilja nede i den anden ende af samme gade som Otto, hvilket er ret smart, når man har et barn sammen. Bjørn på 12 bor på skift hos sine forældre, i hver sin ende af gaden, mens Otto også er far til sønnen Johannes på 23, som ikke bor hjemme længere.

## Alt er tegnet i hånden

Otto flytter rundt på nogle papirer for at skabe plads til vores vandglas i et hjørne af bordet, hvor han har siddet og tegnet med Bjørn aftenen før. Bjørns tegninger i én bunke, hans egne i en anden. Øverst ligger en af Ottos påbegyndte tegninger af en skovbund fuld af bittesmå næsten – men ikke helt – ens blomstrende vækster. Det ligner noget som må have taget en hel lille evighed at tegne ...

- Det tager sin tid, ja, men det er også hyggeligt at sidde og fortabe sig i. Jeg elsker jo at gøre det! Alt hvad jeg laver, laver jeg i hånden. Ikke fordi jeg har noget imod det digitale, sådan er det bare. Det er kun et par år siden jeg fik min første computer, fortæller Otto. Han smiler skævt og tilføjer:  
- Så jeg arbejder jo ikke så hurtigt, vel?

- Jeg går ellers for at være meget produktiv, men det bliver ikke til mere end to-tre billedbøger om året. Jeg er altid i gang med et eller flere projekter, men der er mange af mine kolleger der er langt mere produktive. Jeg ved selvfølgelig godt, at når man sidder og kigger på de sociale medier, så får man en fornemmelse af, at alle andre laver meget mere end en selv. Det er nok fordi man ser de andre som en samlet pulje og tænker "nu igen!" hver gang de lægger noget nyt op.

Otto fortæller at han nemt kan bruge tre-fire dage på en tegning, han måske kan tjene 1500 kr. på, hvilket der så selvfølgelig skal betales skat af. En gennemillustreret billedbog som den seneste, *Dybt vand*, har han arbejdet på i noget nær halvandet år, dog ved siden af andre projekter. Alligevel fik han kun 15.000 kr. ud af det før skat. Det er med andre ord ikke for pengenes skyld han tegner.

## Pris på arbejdet

Normalt når man kigger en kunstner over skulderen, plejer man ikke at beskæftige sig med noget så prosaisk som penge

og indtjening. Med kunst og kunstnere befinder vi os ligesom i de højere og mere æteriske luftlag, hvor husleje, skattegæld og smør på brødet ikke hører nogen steder hjemme. Alligevel tillader jeg mig – undtagelsesvist – at bore lidt i spørgsmålet, simpelthen for at få en ide om, hvad der driver en kunstner som Otto til at blive ved med at spidse sin blyant.  
*Trods alt.*

- Da jeg startede som nyuddannet tegner kunne jeg rask væk tjene 25.000 kr. på en billedbog. Ikke at det betød en særlig god timeløn, men alligevel ... Dengang var jeg også meget bedre til at sætte en pris på mine billeder, mens jeg i dag bliver helt shaky og næsten ikke tør sige en pris, fortæller Otto og fortsætter:

- Siden da er priserne faldet – eller de ligger i bedste fald på samme niveau. Vi er også blevet flere om budet og så bliver der jo efterhånden udgivet sindssyg mange børnebøger, ikke? Og ærlig talt, man kunne måske også godt skrue det ned til det halve ...

## Udkommer der for mange børnebøger herhjemme?

- Der udkommer mange fantastiske børnebøger - det er ikke dét - jeg har nogle utrolig dygtige kolleger! Men der er nok lidt for mange forlag, som opkøber udenlandske bøger og sprøjter dem ud for at få bibliotekerne til at købe stort ind. Bibliotekerne køber bare ikke nær så mange bøger som før, det er virkelig noget vi illustratører kan mærke. Alligevel er der stadig mange, der tror at kunstnere tjener godt, bare fordi de har mange opgaver.

Oversættelser og e-bøger giver ifølge Otto heller ikke det store, men sammen med de almindelige honorarer, bibliotekspenge, Copydan-midler, legater og priser (han modtog for eksempel Kulturministeriets illustratørpris både i 2005 og 2012) løber det dog efterhånden nogenlunde rundt, når man gennem snart 30 år har udgivet så mange bøger, som han har. ▶



- Og så bruger jeg næsten ingen penge, jeg køber aldrig noget nyt, og smider ikke noget ud. Når jeg har fødselsdag, ønsker jeg mig også altid noget, jeg enten kan drikke eller spise – ellers kan jeg heller ikke være i min lejlighed, smiler han og slår ud med armene i sin stue, som dog langt fra er overfyldt. Tværtimod ser det ud som om der er tænkt over tingene og alt har fundet sin rette plads.

Otto har ikke tal på hvor mange forsider, han har lavet, eller på hvor mange bøger, han har illustreret, men mener at han "bare i *Dingo*-bøger har lavet i hvert fald 100." Dertil kommer så alt det andet.

***Dingo*-bøger er jo dejligt tynde, så selvom de ikke giver alverden, går det vel hurtigere med dem?**

- Ja, og dér kender jeg stilen og formatet. Det rare ved *Dingo* er at jeg kender figuren og ikke skal starte helt forfra hver gang. Selvom det kan jeg nu også rigtig godt lide, især når historien er god, tilføjer han. Og det er da nok også især billedbøger af forfattere som Kim Fupz Aakeson, Louis Jensen, Lilja Scherfig, Mette Eike Neerlin, Anne-Lise Marstrand

Jørgensen og Jesper Wung-Sung han er mest kendt og beundret for.

Men hvordan kom han overhovedet i gang med tegneriet? Selv hævder han at det nærmest var lidt af en tilfældighed, for egentlig havde han tænkt sig at blive enten klovn eller dyrepasser ...

**Klovn eller dyrepasser**

Otto er født i 1969 på Sjælland, men flyttede til Vestjylland med sin bror og sine forældre, fordi hans far fik et job som gymnasielærer i Tarm. Da han selv skulle begynde i skole, blev forældrene skilt, og Otto og broren flyttede med deres mor til Nørre Nissum, hvor hun skulle tage en HF inden hun kunne begynde på lærerseminariet.

- Og jeg synes egentlig det var de bedste dage i mit liv! Ikke fordi jeg ikke kunne lide min far, men fordi det var så spændende at vi skulle flytte. Og så syntes jeg også det var enormt blæret, for der var jo ikke nogen der var skilt i Vestjylland, vel? Samtidig vidste at jeg, at jeg ville flytte tilbage til København, når jeg blev stor. Derfor blev jeg kaldt for "københavneren" i skolen, griner Otto.

- Jeg kunne ikke *fordrage* at gå i skole og græd stort set hver eneste dag! Jeg ved ikke hvorfor ... Otto rynker brynene og taber blikket lidt i trækroneerne uden for vinduet, inden han tager tråden op:

- Det var ikke fordi jeg klarede mig *så* dårligt, men jeg brød mig simpelthen bare ikke om det. Okay, jeg kunne godt lide formning, men ellers var det en ren pinsel. Det fede var, at man altid glædede sig sindssygt meget til at få fri fra skole, fordi man havde noget man skulle hjem til. Og jeg skulle bare hjem og tegne!

Otto tilføjer at han stammede en del som barn, men det var heller ikke det, der gjorde at han ikke trivedes i skolen. Han blev ikke drillet med sin stammen, som er blevet mindre udtalt med årene, men til gengæld kom den til at betyde at han fandt en frihed i at udtrykke sig i billeder frem for ord.

- Men jeg savner at tegne for sjov! Det kunne jeg ikke drømme om at gøre i dag, for jeg har i gåseøjne ikke selv noget på hjerte. Jeg elsker at tegne og det giver mig noget, når jeg gør det, men jeg skal helst have en tekst at forholde mig til.

Altså en opgave og en deadline, ellers kan jeg ikke. Som barn havde jeg altid den der trang til at tegne. Den har jeg ikke på samme måde i dag, hvor det er mit erhverv. Men det er stadig helt væsentligt for mig og – hvordan skal jeg sige det – det er min store glæde i livet at tegne!

## Romantik og gotik

- Min bror Adam og jeg sad altid og tegnede sammen, når vi kom hjem fra skole. Min bror er kun et år og 10 måneder ældre end jeg. Han tegnede tekniske tegninger, kun med lineal, i dag har han et edb-firma, mens jeg var optaget af alt muligt andet som for eksempel glansbilleder, fortæller Otto.

- Det er jeg stadigvæk, jeg kan godt lide det der lille lukkede billede og det romantiske ved det ... Jeg har altid haft sådan nogle pigeinteresser, eller hvad man nu skal kalde dem, jeg var også vild med dukkehuse op i en høj alder – måske også op i en lidt for høj en alder, ha ha.

***Når man ser sig omkring i din stue, får man også øje på mange små tableauer med nips ...***

- Ja, og det er ikke engang fordi jeg går ud og køber de ting, men når man aldrig smider noget ud, får man altså samlet sig noget. Du skal bare se omme bag døren, der har jeg helt sindssygt meget ...

Vi rejser os for at tage et peek bag døren - og ganske rigtigt! Ved siden af en stor reolvæg, som rummer en imponerende pladesamling på flere tusinde lp'er – endda i alfabetisk rækkefølge – står de mest bedårende små porcelænsfigurer på hylder side om side med robotter og plasticdimser. Mest fordi Otto ikke kan nænne at smide dem ud, som han selv udtrykker det.

***Trods din forkærlighed for glansbilleder og nips er der ofte skår i idyllen i dine billeder, hvor det romantiske overskygges af noget gotisk ...***

- Jamen tak! Der er i hvert fald ofte kontraster og helt klart også noget mørke i mange af mine billeder. Og så tænker jeg meget over at den der gammeldags, lidt bedagede stil, jeg har, hænger godt sammen med min kærlighed til glansbillederne. ▶





## Kristen inspiration

Noget der *også* har præget Ottos tegnestil er, ifølge ham selv, kristne motiver inspireret af Bibelen. Det skyldes blandt andet at hans mor blev venner med en af underviserne på lærerseminariet, som også var præst og skrev religiønsbøger – og som havde brug for en illustratør.

- Kaj Mogensen hed han, og han kom meget hos os i vores hjem, lige som vi kom hos dem og jeg legede med deres børn. På den måde kom jeg til at lave tegninger til hans bøger, da jeg gik i 3.,4.,5. klasse, hvad jeg oveni købet fik penge for, fortæller Otto ivrigt gestikulerende og fortsætter: - Jeg kan stadig huske engang han kom kørende i sin bil og standsede op midt på vejen, hvor jeg gik, for at give mig min betaling – 300 kr. i hånden! Det var helt vildt – jeg havde fandeme aldrig set så mange konanter!

### **Det var da også mange penge dengang!**

- Ja, 300 kr.! Det var sindssygt mange penge, når man kun var 9 år gammel ...

## Var det bibelhistorier, du illustrerede?

- Ja, nogle af lignelserne fra Bibelen. Siden har jeg også lavet en del tegninger for forlaget Alfa, lige som man godt kan sige at mange af de H.C. Andersen-historier, jeg har tegnet, er kristent funderede. Jeg er også kristent opdraget, med sang og bordbøn, så det er ikke fremmed for mig.

Otto fortæller at hans far underviste i religion og historie i gymnasiet. Egentlig var han uddannet arkitekt, men ifølge Otto brød han sig ikke om nogen bygningsværker lavet efter 1700-tallet, så derfor blev det aldrig ikke til noget med ham og arkitekturen.

- Men han var en meget dygtig akvarelmaler, så vi var tit ude i naturen og male akvareller – han var meget bedre til det end jeg! Og så syntes han det var sjovt at lave ætsninger og tryk, så det lavede vi også sammen på hans gymnasium. Jeg har dog ikke dyrket det siden, ærgerligt nok, for jeg syntes det var vildt skægt, tilføjer Otto.

## Skole efter eget valg

I 10. klasse kom Otto på efterskole og det gik heldigvis en hel del bedre end i de tidlige skoleår. Han havde ellers ikke lyst, men da det viste sig at være en biologiefeterskole var alt godt. Ved siden af tegningen var akvarier og alverdens dyr nemlig hans helt store interesse:

- Nu har jeg bare nogle få akvarier, men som barn havde jeg mange – og alle mulige andre dyr, skildpadder, fugle og rotter. Det brugte jeg meget tid på. Min



tredje hobby var at bygge modellfly. Jeg kunne godt lide at bygge og tegne fly, der kunne fjernstyres. I dag bygger jeg kun Chalk line-fly, man kan lave sammen med børn og flyve med, fortæller Otto og griber fat i et halvt bygget fly fra vindueskarmen for at vise hvad, han taler om.

- Det var enormt dejligt at have forskellige ting at gå op i. Når der så var noget



# Otto, forførereren

Af Jesper Wung-Sung

Otto Dickmeiss er en illustratør uden litterære aspirationer. Jeg tror, det er en del af forklaringen på, hvorfor han så god. Han har helliget sig ét, og han ryster ikke på hånden over dette valg, tværtimod har han kunnet dyrke det uhindret, og samtidig forlener det ham med muligheden for at være litterær i sin streg.

Otto tegner – hvilket selvfølgelig også er alt rigeligt, ja, faktisk kunne det halve være nok, når man er så dygtig som Otto Dickmeiss. Men både som forfatter og læser ved man, at man altid får mere af Dickmeiss.

Jeg var fan, længe før jeg var forfatter til en bog, Otto Dickmeiss skulle illustrere. Det måtte vente på den helt rigtige tekst, og måske er det sigende, at det først var, da jeg skrev historien om to brødre, der er på jagt efter den lillefinger, som den yngste dreng har skåret af sin egen hånd, at den indre stemme skreg: Otto Dickmeiss!

Det kræver sin tegner at løfte den type fortælling i tone, tid og tema. Det skal være eventyrligt, eksemplarisk og samtidig målgruppeløst. Ottos illustrationer er både tidløse og tidsnære. Som malerier af El Greco, Caravaggio eller

Brueghel er de ældgamle og samtidig endnu våde bag ørerne. Hans blyant er eviggyldig.

Titlen *Lillefingeren* spiller på dette med, at hvis man stikker en vis person en lillefinger, så tager vedkommende hele hånden. I dette tilfælde fortælleren. Det er det, litteratur kan: at føre og forføre os. Men når jeg i dag sidder med bogen mellem hænderne, føler jeg, at det er Ottos tegninger, der er mest forførende – de napper det halve af underarmen. Tegningerne til *Lillefingeren* er et absolut højdepunkt i dansk illustrationshistorie og et mindre i dansk kunsthistorie.

Lillebroren mister sin finger i *Lillefingeren* og den yngste kineser mister sin hårpisk til *De tre små kinesere*. Det handler altså om tab, men det handler også om, hvad der vokser ud af dette tab. Her befinder vi os i Otto Dickmeiss' baghave. Vækst er en ledetråd i hans kunst. Det spirer, det kribler, det krabler, og det kravler i hans værker. Sikke en tro på livet!

At ikke kun livet er ustyrligt og ustoppeligt, men også Otto Dickmeiss, behøver man bare at blade igennem *De tre små kinesere* for at lade sig overbevise om. Hvilken generøsitet, hvilken virtuositet. Så givende og uovertruffen på tegning efter tegning, at de børnelitterære

taksatorer – som den blinde tolder i selvsamme bog – ikke ved af andet end at holde sig til, at der altid må være et eller andet at fortolde. Omvendt syr dette blot den endelige tråd mellem Otto Dickmeiss og H.C. Andersen, for dér er han jo, når den ene var og den anden er allermest i hopla.

Uagtet, eller måske netop fordi Otto Dickmeiss ikke selv skriver eller drømmer om at skrive, kan han lytte til en tekst, som er den et stykke musik. Otto er en formidabel læser. Der mangler altså en lillefinger i regnskabet, men hvad får man ikke til gengæld af hænder. Der er så megen poesi og psykologisk indsigt i den måde Otto alene har foldet og fordelt håndgestus i *Lillefingeren*.

Apropos hænder og mærkelige hændelser: Da vi skulle fejre udgivelsen af *Lillefingeren*, var vi på en lille, hyggelig restaurant sammen med vores gode redaktør, men mellem forretten og hovedretten falder en flaske cognac ned fra øverste hylde lige bag os og smadrer mod disken. En kvinde skriger forskrækket, glasskår og cognacdråber flyver gennem luften. Et skår rammer mit højre øre, og blodet begynder at pible ud. Tjeneren henter en klud til mit øre, undskylder, rydder op, tørrer af, serverer en gratis omgang øl, og bedyrer, at noget lignende aldrig er sket før.

Men selvfølgelig skulle det ske, mens vi spiste, tænker jeg nu. For dér var jo alle ingredienserne i at samarbejde med Otto Dickmeiss: Det absolut uventede, det overnaturlige, det voldsomme, en bestemt legemsdel og en gratis omgang.

For Otto giver altid en gratis omgang som illustratør. Der er mere i hans tegninger, end man har bedt om, og sådan oplever jeg også Otto som menneske. Han er til stede på en umiddelbar, frimodig og gavtyveagtig vis. Måske er det en del af hemmeligheden: Han er stadig en lille dreng med store øjne på vej ud i verden. Det nu med denne velfortjente pris i rygsækken. Otto, af et blodigt hjerte tillykke! ■









# Farvel til C.R.A.F.T. - Goddag til ...?



**En dommerjury vurderer årets projekter ved afslutningen. I juryen deltager bl.a. lokalpolitikere (her borgmester Ole Bondo), virksomhedsejere, konsulenter og vinder-elever fra sidste års projekt.**

Af Tobias Smith, Pædagogisk it-konsulent på Fremtidsvækstedet i Furesø

I juli måned meddelte STIL (Styrelsen for it og læring) at C.R.A.F.T. skulle nedlægges. Efter en meget udbytterig og inspirerende rejse for en hel del kommuner i Danmark de seneste år, er det noget af et tomrum, der står tilbage. Men måske behøver det slet ikke at gå så galt?

Navnet C.R.A.F.T. dækkede over et nationalt konsulent/PLC/lærernetværk og en elevinnovations festival under Danmarks Læringsfestival. C.R.A.F.T. som lærernetværk nåede at holde en række vidensdelings- og inspirationsevents, som havde fokus på praksisnær inspiration. Hele tiden med øje for at skoleudvikling er for både elever, lærere, leder og konsulenter. Kom, lad os gå i gang og ikke vente på en skolereform eller generaliserende tiltag oppefra!

C.R.A.F.T. var også en del af Danmark Læringsfestival med et event, hvor eleverne kom med deres "færdige" prototyper, som typisk var udvalgt i lokale kommunale konkurrencer. Med afsæt i det 21. århundredes kompetencer, blev

eleverne vurderet og fik feedback inden for bl.a. digitale skills, samarbejde og problemløsning/innovation.

Set fra min vinkel, er jeg ikke et sekund i tvivl om, at det kun var begyndelsen! Der kommer mere inspiration og flere gode processer fremover! I Furesø Kommune har vi taget inspirationen til os: hele arbejdet med elevprototyper, 21. århundredes kompetencer og meningsfuld brug af teknologi er så meget i udvikling og er noget lærerne har taget ejerskab på.

## Vidensdeling og inspiration

Men hvordan sikrer vi national vidensdeling og inspiration? Vi står nu uden tvivl ved en overgang, hvor vi skal finde en måde at fortsætte netværket for omkring det C.R.A.F.T. stod for. Kan det ske som en del af Danmarks Læringsfestival? Skal det have en online platform fremover? Skal det kobles til indsatsen for teknologiforståelse?

I Furesø har vi i 5 år haft vores lokale FIP-projekt - Furesø innovationsprojekt - på 7. årgang. Hvert år stiller 4 virksomheder eller kommunale aktører op og formulerer en case sammen med skolerne. Senere gives der feedback til eleverne fra case-stillerne. Vi er gået fra en stor finale med 21 klasser der kæmper imod hinanden i Farum Arena, til et lokalt event på Fremtidsvækstedet, hvor udvalgte grupper samarbejder med

virksomheder om at forbedre prototypen på en afsluttende netværksdag.

Vi har på vores rejse over de 5 år bygget et korps op af tovholdere, forløb på Meebook, kompetenceudvikling for lærerne, en liste på over 20 virksomheder i Furesø (hvilket er mange i Furesø-måle-stok), og vigtigst af alt: Alle elever på tidligere 7. årgange i Furesø (ca. 4-500 om året) har arbejdet med innovation, digitale skills og samarbejde.

I starten var der stor modstand fra en del af de deltagende lærere, som ikke forstod den forstyrrelse, som projektet bragte med sig. Nu er det blevet en tradition, men også en fantastisk platform for kapacitetsopbygning for lærerne og PLC'ere i Furesø omkring innovation, skoleudvikling osv. Vi har efterhånden lært, at en god case fra en virksomhed skal udformes sammen med lærerne, og skal have et meget konkret, ikke for omfattende, indhold. Eks.: Hos virksomheden Wexø havde man et restmateriale i plast, som blev smidt ud, men som nu er sat i produktion som kuffertmærker.

Furesø er blot en enkelt lille kommune, som er en del af en national inspiration, der begyndte med C.R.A.F.T. Vi håber på at inspirationen vil brede sig som ringe i vandet. Tænk du det samme, så tjek facebookgruppen eller skriv til undertegnede på [tos@furesoe.dk](mailto:tos@furesoe.dk), så kan vi finde næste skridt sammen. ■

# For fuld udblæsning

Rim, remser og skønne billeder af Birgitte Krogsbøll, Mette Marcussen og Kamilla Wichmann.

Af Søren Fanø, Litteraturformidler mm.

**Hr. Hugorm tog sin hav-kajak  
Og padlede til Skåne  
Der fandt han i en rav-barak  
En sadel til en trav-vallak  
Og fik så lov at låne  
En padle-hjemad-måne**

**På nattevandets klædedug  
Af morild og makreller  
Stod Himmelgrisens ædetrug  
-den guffed' grød i brede sug  
Og sild og kantareller  
Til den var ved af dåne**

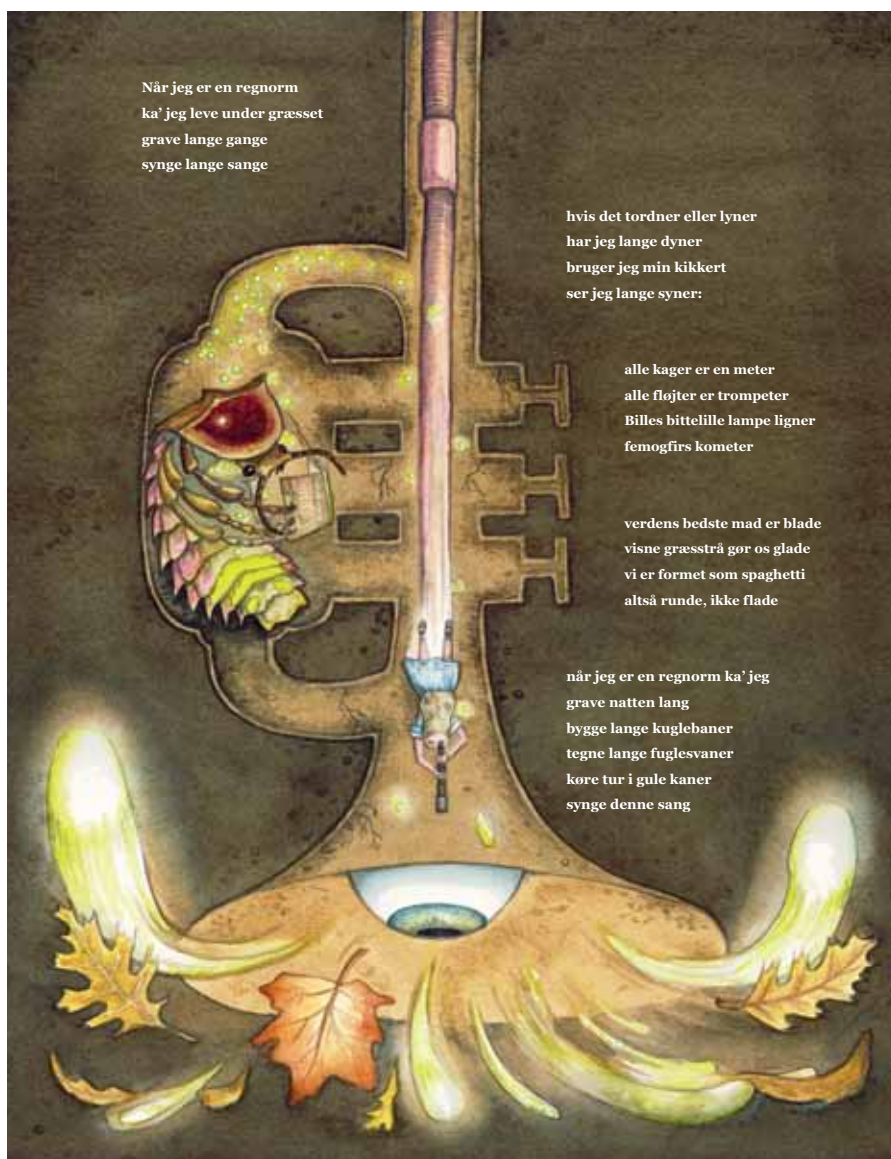
**Hr. Hugorm råbte: -hovsa!  
Og grisen øffed': -Vovsa!**

(Fra *Klappelade Syltefisk*)

Sådan inviterer Birgitte Krogsbøll og Kamilla Wichmann læseren, barn som voksen, ind i deres forunderlige sprog og billedunivers. Billedbogen *Klappelade Syltefisk* tager i suveræn stil tråden op fra Krogsbøll og Wichmanns tidligere samarbejde i *Funkelgnister – Rim, råb og remser* (2015) og *Den fnuggede himmel – pop – trompet* (2018), fra Krogsbølls voksenlisteboek *Dyr med næb og klør ordnet efter antal vinger* (2013) og endelig fra hendes og Mette Marcussens *Listebog* (2016) fyldt med lister over de ting, der betyder noget – og så også lige dem, der ikke betyder noget som helst. Her et eksempel på en liste, der vækker til eftertanke:

**Vogne, vi bruger fra fødsel til død:**

**barnevogn  
klapvogn  
klodsvogn  
gåvogn  
dukkevogn  
flyttevogn  
indkøbsvogn  
barnevogn  
klapvogn  
indkøbsvogn  
skraldevogn  
indkøbsvogn  
rustvogn**



Når jeg er en regnorm  
ka' jeg leve under græsset  
grave lange gange  
syngte lange sange

hvis det tordner eller lyner  
har jeg lange dynner  
bruger jeg min kikkert  
ser jeg lange syner:

alle kager er en meter  
alle fløjter er trompeter  
Billes bittelille lampe ligner  
femogfirs kometer

verdens bedste mad er blade  
visne græsstrå gør os glade  
vi er formet som spaghetti  
altså runde, ikke flade

når jeg er en regnorm ka' jeg  
grave natten lang  
bygge lange kuglebaner  
tegne lange fuglesvaner  
køre tur i gule kaner  
syngte denne sang

Sådan ruller livet afsted i vogn efter vogn. Undervejs både smiler man og bliver eftertænksom, mens man følger Birgitte Krogsbøll på hendes færd gennem listen. Hvorvidt der er tale om børnelitteratur eller ej i Birgitte Krogsbølls tekstverden er underordnet, for bøgerne kan læses, læses op og nærstuderes med stor fornøjelse og udbytte af alle aldersgrupper – og det gælder både tekst- og billedsiden.

En billedbog er kendetegnet ved at billeder bidrager i lige så høj grad til løjerne som ordene. I mange nyere billedbøger har det været som om at ordmageren har haltet lidt efter billedmageren;

men her går de to tilsammen op i en højere enhed.

Og der har været nok at illustrere for Mette Marcussen og Kamilla Wichmann! Mens Birgitte Krogsbøll kategoriserer verden og laver lister efter sine helt egne logiske regler, minder mange af både Mette Marcussens og Kamilla Wichmanns illustrationer til gengæld om ældre tiders videnskabelige illustrationer og landsby-skolens anskuelsestavler, dog med et twist.

**Sprogleg og nonsens**

Kamilla Wichmanns og Birgitte Krogsbølls

nyeste *Klappelade Syltefisk* rummer en overflod af sjove, rytmiske rim og remser; her er underfundige ordlister som udfordrer læserens ordforråd og begrebsverden. I sin tekstverden, fyldt med sproglig og nonsens, sender Birgitte Krogsbøll hilsener til Halfdan Rasmussens lyriske univers, men i lige så høj grad tilbage til sine egne tidligere forunderlige bøger.

Inden man fokuserer på tekstsiden, er det væsentligt at gøre opmærksom på at værket i ordets egentlige betydning er en **billedbog** fyldt med Kamilla Wichmanns forrygende illustrationer, der spænder fra det realistiske og naturalistiske til det fabulerende og fantastiske. Her er opslag med referencer til eventyr som H. C. Andersens *Tommelise*, til Ernest H. Shepards illustrationer til Kenneth Grahames *Vinden i piletræerne* og ikke mindst et herligt opslag med en pige der falder ned gennem en trompet til et regnormehul. En hilsen både til Lewis Caroll og *Alice i Undreland*, og ikke mindst til *Klappelade Syltefisks* forgænger *Den fnuggede himmel – pop – trompet*.

## Udfordringer både for store og små

For både barnelæseren, såvel som den voksne, er der mere end rigeligt at se på, tænke over og samtale om. *Klappelade Syltefisks* store styrke ligger i

samspelet mellem tekst- og billedsiden der underbygger og udfordrer hinanden. På indholdssiden føres læseren ind i en eventyrlig og mærkværdig dyreverden, hvor der er vendt op og ned på alt, så det er svært for læseren at udlede en eneste mening med teksten:

**Nøddetand og Hirsekær  
Sødegris og Pelse  
spiste sand og kirsebær  
flødeis og pølse**

Hos en ældre læser sender Birgitte Krogsbølls herlige ordguirlander og vilde sproglig hilsener til nonsensmesteren Edward Lear og hans *A Book of Nonsense*. Men med et selvstændigt krogsbøllsk udtryk i et eget univers. Her er rim og lister både til grin og til alvorlig eftertanke. Hvad er en liste over ting, hvor man har fjernet jernet: brækspurv / lugeurt / hovmangel / vinkelbyrd / vaffelbeslag / dækhånd / strygedør / stemmeviol

Sådan leges der gennem alle værkerne med både form, indhold og ikke mindst sproget som Birgitte Krogsbøll giver en kærlig legende massage. Med et billede fra musikken kan man sige at Kamilla Wichmanns billedside i *Den fnuggede himmel – pop – trompet* og i *Klappelade Syltefisk* spiller bas, holder rytmen og

skaber ro i værkerne, mens Birgitte Krogsbøll fyrer den ene sprogsolo efter den anden af og udfordrer læserens sans for sprog, som i eksemplet her fra.

Sorte ting og gult lysende ting i skoven om natten:  
Refleksbånd / kat / lommelygte / jord / katteøjne / skygge / ugleøjne / musehul / stjerner / uglehule / måne / rævegrav / skovsnegl / regnormehul / ørentvisteben / mariehøneprikker

*Klappelade Syltefisk* er som de øvrige nævnte værker særdeles velegnet til fælles læsning og forundringssamtaler med de ældste børn i daginstitutionerne og ikke mindst til ord- og billedleg i indskoling og derhjemme.

## Litteratur:

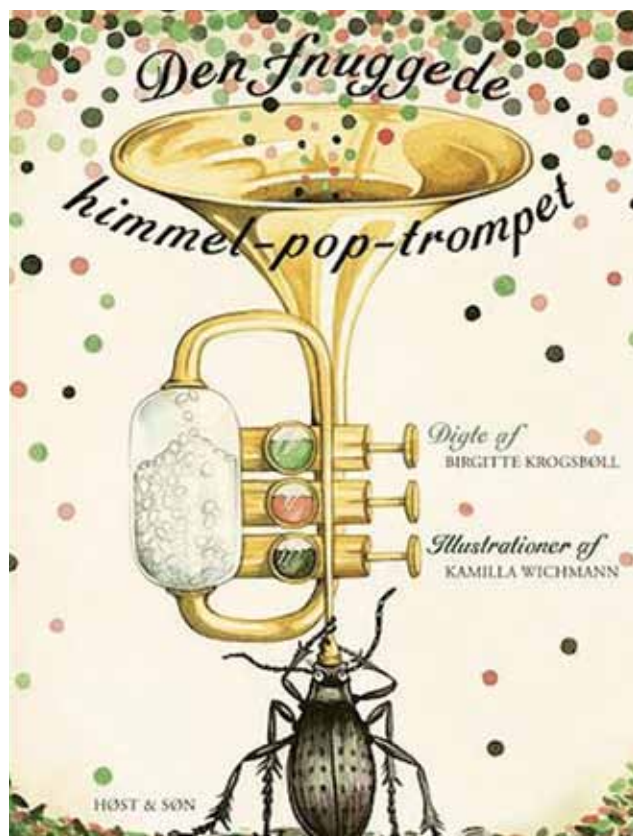
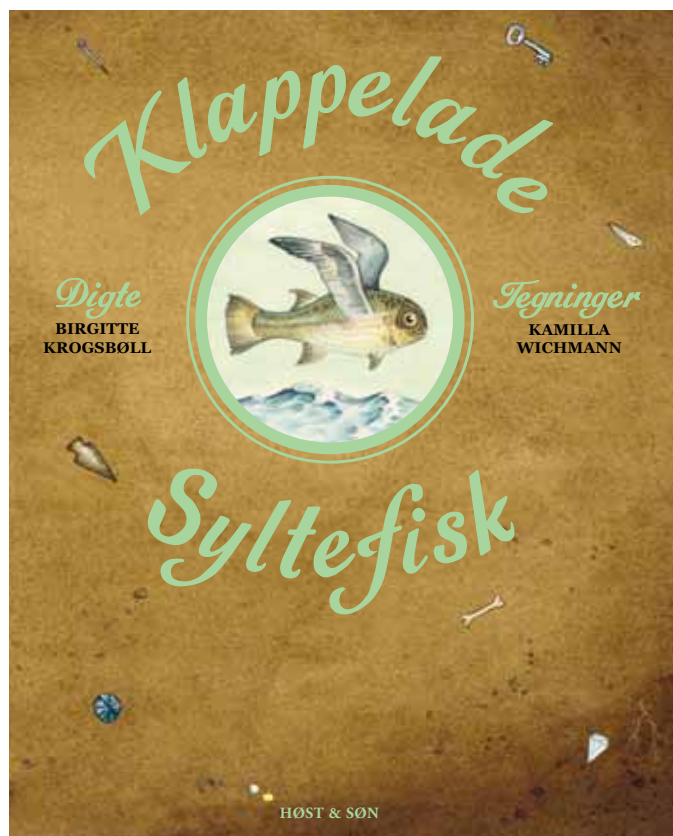
Birgitte Krogsbøll: *Dyr med næb og klør ordnet efter antal vinger* (Fuglekøjen, 2013) voksenbog

Birgitte Krogsbøll & Kamilla Wichmann: *Funkelgnister. Rim, råb og remser* (Jensen & Dalgaard, 2015)

Birgitte Krogsbøll & Mette Marcussen: *Listebog* (Jensen & Dalgaard, 2016)

Birgitte Krogsbøll & Kamilla Wichmann: *Den fnuggede himmel – pop – trompet* (Høst & Søn, 2018)

Birgitte Krogsbøll & Kamilla Wichmann: *Klappelade Syltefisk* (Høst & Søn, 2020)



# Det gyldne kompas

Af Anna Mørch, tegneserietegner

Phillip Pullmans serie af bøger om pigen Lyra, hendes Daimon Pan og et multivers bundet sammen af de bevidste elementarpartikler Støv, er en urokkelig nyklassiker i krydsfeltet mellem fantasy, science fiction og børnelitteratur. Nu er endnu en versionering af Pullmans værk kommet til verden, denne gang er romanen forvandlet til en smuk, men hæsblæsende tegneserie, med manus af Stéphane Melchior og tegninger af Clément Oubrerie.

Tegneserien forløber over tre bind, som følger begivenhederne fra første del af Pullmans trilogi. Vi møder Lyra og hele hendes verden, når hun af skæbnen sendes af sted på en mægtig rejse mod Nord. Lyra og det omsejlede Jypsy-folk sætter kurs mod Svalbard, for at redde de børn der er blevet "snappet", og for Lyras vedkommende, for at undersøge det mystiske, metafysiske problem "Støv", der har fået den akademiske verden og kirken til at snurre i ophidset konflikt. På rejsen møder vi hekse og panserbjørne, luftskippere, klippegaster og tatarer med trepanerede kranieskaller, mørkemænd fra Kirken, og progressive akademikere med koncentreret tunnelsyn: det er med andre ord et sandt eventyr som folder sig ud, i sin vedkommenhed.

Bøgernes styrker er mange, og læseren kan komme til Pullmans forfatterskab og vælte sig i store følelser og karakterer, hvis kød og blod du næsten kan lugte. Et detaljeret og originalt bud på fantasy world-building, der vil mere og andet end at plukke blomster i Tolkiens have. Læseren kan nyde Pullmans poetiske og praktiske sprog og læne sig trygt ind i det hengivne og omsorgsfulde verdens- og menneskesyn, som langsomt lader sig folde ud over siderne. Og man kan komme til Pullman for et bud på en moderne åndsvidenskab: et opgør med religion, hvorigennem sjælen blot træder tydeligere frem.

Med andre ord, er det en omfangsrig forvandlingsopgave Melchior og



Oubrerie har sat sig for. Tegneserien er sin egen form, med egne styrker og svagheder, og selvom noget vindes i denne version af *Det gyldne kompas*, går meget også tabt.

Tegneseriens største fordel, og hvilket held, er Oubreries tegninger. Tegningerne er et mere end vellykket samspil af tusch-kontur, tuschlivering, blyant, kul og efterfølgende digital farvelægning som, enestående nok, glæder mere end



den forstyrrer. Den digitale farvelægning er tilstræbt "analog" i sit udtryk, og giver tegningerne et drømmende douce udtryk, og tilbyder tegneseriens univers sammenhængskraft og dimension.

Oubreries tegninger er ladet med energi og bevægelse, og karakterskildringerne oser af kropssprog og personlighed. Følelser læses så let som ingenting i et sæt hævede skuldre. Mange paneler er så smukke at man må opholde sig på siden, og man frydes over Oubreries tekniske overskud, når han veksler mellem hurtige skitsestreger og fuldt udfoldede og komplekse kompositioner. I den oprindelige franske version har Oubrerie også teksten i tegneserien med skrøbelige blok bogstaver, som i den danske oversættelse er blevet til en generisk "tegneserie-font". Et valg som selvfølgelig er praktisk og økonomisk frem for æstetisk, og i en stor tegneserieudgivelse vil dette altid være mig ubegribeligt. Hvorfor ikke bede en dansk tegner teksten i stil med Oubrerie og derved bibeholde hans gennemførte vision?

Men selvom Oubrerie altså tegner så hårene i nakken rejser sig, er meget samtidig tabt. Melchior's manus reducerer *Det gyldne kompas* til et stramt handlingsorienteret plot, og det er en af de faldgruber man så tit møder når roman

# – i tegnet udgave

skal blive tegneserie. Der er skåret ind til benet, og det klæder ikke det væveri af mening som *Det gyldne kompas* er. Det er uskønt at se den hjerteskerende umulige kærlighed mellem heksen Serafina Pekkala og Jypsen Farder Coram uceremonielt rundet af over tre paneler, og det er frustrerende at mangefaceterede og komplekse karakterer kodes entydigt "onde" eller "gode" for effektiviteten og tydelighedens skyld.

Som læser forstår jeg Melchior's prioriteringer, jeg har faktisk svært ved at forestille mig hvordan opgaven i praksis kunne løses anderledes. Og det peger selvfølgelig på det næste spørgsmål som må lyde: *Hvorfor?*

Der findes næsten uendelige eksempler på tegnede versioneringer af populære romaner. Så mange at man let kunne tro at det er i dette fænomen begrebet "graphic novel" har fundet sit navn. Måske hænger det omvendt sammen, og konsensusen omkring termen "graphic novel" har i stedet banet vej for alle versioneringerne. Måske begge dele og mere til. Hvem ved?

Når vi igen og igen forsøger at transmutere fra den ene form til den næste, sker som oftest denne ansvarsfordeling: Romanens plot bibeholdes i en simplificeret, effektiviseret udgave og bliver til tegneseriens plot, nøglescener udvælges og bliver tegneseriens nøglescener. Alt det andet som romanen også var: Beskrivelse, verden, stemning, relation, udvikling og idé overlades til tegneren og tegningen. Men hvad der kan skrives, kan ikke altid tegnes, og omvendt.

Melchior og Oubrieres *Det gyldne kompas* ender mere som "ekstramateriale" for allerede overbeviste fans, end et egentligt værk i sin egen ret. Uden at ende i ren kynisme og motivforskning, fornemmer man nu alligevel muligheden for en relativ publikumssucces som denne udgivelses primære raison d'être.

Da jeg som barn læste og genlæste Pullmans romaner var det en åbenbaring.

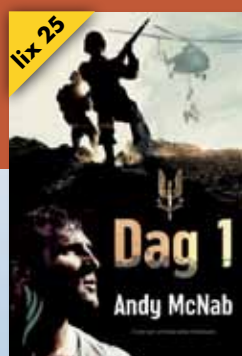


Aldrig før havde jeg på samme måde oplevet mine tanker og følelser udvide sig, som jeg læste. Jeg var på rejse sammen med Lyra, så, følte og erkendte som hun. Jeg har svært ved at forestille mig denne tegneserie danne grundlag for en lignende oplevelse for noget barn eller nogen voksen i dag, simpelthen fordi de lag der hiver og flår i fantasi og forestillingsverden er forsvundet til fordel for en sitrende omgang action

i uendeligt smukke rammer. Læseren der holder Pullman in mente må enten se tegneserien som en hieroglyf, der peger på den større myte, og glædes ved mindet derom, eller skuffes.

**Det gyldne kompas 1, 2 og 3**  
**Tekst efter Phillip Pullmans roman:**  
**Stéphane Melchior**  
**Tegninger: Clément Oubrierie**  
**Forlaget Cobolt 2020.**

# Her er vores sidste nye lette titler til unge og voksne



ANDY MCNAB:  
**Dag 1**



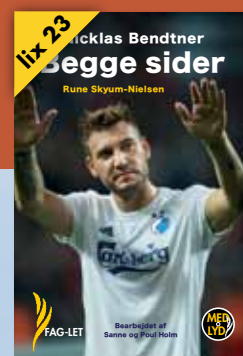
SARA OMAR:  
**Skygge-danseren**



PUK DAMSGÅRD:  
**Ser du månen,  
Daniel**



BARBARA TAYLOR  
BRADFORD:  
**I skjul**



NICKLAS BENDTNER:  
**Begge sider**



KRISTINE CAMILLE  
SOMMER:  
**Manden der  
altid gik**



JUSSI ADLER-OLSEN:  
**Fasan-dræberne**



LISE BIDSTRUP:  
**Skjult i Angola**



SOFIA LUNDBERG:  
**Et spørgsmålstegn  
er et halvt hjerte**

**Kig efter  
fjeren,  
så får du  
en let  
bog!**

Læringscentre kan bestille hos:  
**NYT DANSK LITTERATURELSKAB**  
Gammelsøhøj 9 • 2640 Hedehusene,  
Telefon 46 59 55 20  
[www.ndl.dk](http://www.ndl.dk)  
[ndl@ndl.dk](mailto:ndl@ndl.dk)



Andre kan bestille hos:  
**BIBLIODAN**  
Låsbygade 67 • 6000 Kolding  
Telefon 70 20 71 80  
[www.bibliodan.dk](http://www.bibliodan.dk)  
[bibliodan@bibliodan.dk](mailto:bibliodan@bibliodan.dk)  
– eller hos din boghandler



**Skal du have bøgerne plastet, så tilbyder Bibliodan:**

Dimension	Pris/stk.	Antal	Dimension	PVC-fri Pris/stk.	Antal
02 cm x 30 m	37,50		02 cm x 30 m	47,00	
04 cm x 30 m	58,00		04 cm x 30 m	75,50	
06 cm x 30 m	72,50		06 cm x 30 m	96,00	
22 cm x 30 m	219,50		22 cm x 30 m	255,50	
24 cm x 30 m	240,00		24 cm x 30 m	279,00	
26 cm x 30 m	254,25		26 cm x 30 m	302,00	
28 cm x 30 m	280,00		28 cm x 30 m	325,00	
30 cm x 30 m	300,00		30 cm x 30 m	349,00	
32 cm x 30 m	318,25		32 cm x 30 m	370,75	
34 cm x 30 m	340,00		34 cm x 30 m	395,00	
36 cm x 30 m	360,50		36 cm x 30 m	418,25	
38 cm x 30 m	380,50		38 cm x 30 m	440,75	
60 cm x 30 m	600,00		60 cm x 30 m	696,00	

## Bogplast

**– hurtigt og billigere!**

**Priserne er ekskl. moms og frit leveret ved køb over kr. 900,-  
Levering maks. 7 dage**

**Send bestillingssedlen til:  
Bibliodan, Låsbygade 67,  
6000 Kolding**

**eller bestil via vores hjemmeside**